

Framsýning

Guðrún Einarsdóttir í Listasavni Føroya

WAUW, EIN GÓÐ UPPHEINGING Í LISTASKÁLANUM!

Hansina Iversen

Tað er ikki ofta at ein framsýning er so stramt hongd upp, har hvørt einasta verk hevur fingið sítt rætta pláss og øll hanga í fínari javnvág, til hvørt annað og til rúmið. Har hanga málningarnir hjá Guðrúni Einarsdóttir, sum perlur á vegginum og har sum eg júst eri komin inn og hyggi niður í salin frá balkongini, stendur tann hvíti skilaveggurin berur. Ongin málningur á veggnum, - hvítt! Frammanfyri standa fimm borð, ella tað ið líkist borðum og á teimum liggja fimm málningar. Eg lesi í kataloginum, í tekstinum hjá Nils Ohrt, savnsleiðara, at: »Kantarnir á løriftinum eru altíð málaðir, og myndirnar eru sostatt ikki ætlaðar til at hava rammu. Men ikki bara tað: Takkað veri teimum organisku mynstrunum, sum breiða seg út um allan flatan uttan nakra serliga kós, kunnu hennara málningar hangast bæði upp og niður og upp á longs, ja, teir kunnu eisini vísast liggjandi á bukkum. Har er onki »upp« og »niður« og sostatt heldur ongin avmarking. Einstaki málningurin sipar tiskil til, at hann bara er eitt brot av einari endaleysari heild – tað líugevandi eunistilfarið.«

Tá vit báðar Bjørt ganga yvir til trappurnar, sum fara oman í salin, hongur ein stórus svartur málningur á endavegginum. Ljosið frá vindeyganum gevur málninginum síðuljós og í málninginum sæst struktutur í tjúcku oljumálingini. Ein horisontal linja býtur oljuflatan í tveir partar. Í ovvara partinum fara hárfín bein strok tvørtur um myndaflatan, úr kanti í kant. Í niðara partinum venda beinu hárfínu strokini upp og niður. Málningurin er bráðliga vordin ein landslagsmynd. Har er myrkt, tað er nátt og vátt í veðrinum og tað er stilt, púrar púra stilt.

Eg leggi til merkis svarta steinin, ið liggur á gólvinum undir vindeyganum,

skamt frá málninginum. Ella er hatta ein steinur? Hann er trillrundur, nokk so stórus og hann sær fremmandur út. Kanska er tað ein meteorur. Hann er kanska dottin úr landslagnum; men hann er ov tungur til, at eg orki at blaka hann inn aftur í myndina.

Seinni lesi eg í kataloginum, har Aðalsteinn Ingólfsson hugleiðir um listina hjá Guðrúni, at hesir steinar eru gjørdir úr oljuresum og øðrum blandingartilfari, sum listakvinnan brúkar til at skapa listaverk síni. Tilgongdin tekur fleiri ár, teir størstu hava ligið og torna í 15 ár.

Bjørt og eg fara frá einari mynd til aðra og eg royni at spyrja hana, hvat hon sær. »Eg veit ikki« sigur hon, uttan at kenna seg hjálparleysa ella hugtung. Tað órógvur hana als ikki, at hon ikki veit hvat hon sær. »Hatta er pent« sigur hon um ein málning. Vit ganga longur inn. »Hatta er tað penasta«, sigur hon, og peikar á eina mynd sum er kolasvørt. Men spakuliga birtast hundratals organiskir formar í ljósinum úr loftinum. Málningurin er ikki longur bert eitt svart hol, men eitt hav av livandi formum, sum myndast av tjúckum og tunnum lögum av oljumáling, sum ljósið skyggjur á.

Nú hugsa tit kanska, at tað bert eru svartir málningar á framsýningini; men tað eru tað ikki. Bert tríggi, annars eru teir í litum, -reyðbrúnir, okker, sappgrønir, ljósabláir, gráir, brúnir, reyðir og als kyns litbrigdi harímillum. Bjørt er komin fram til eina mynd, sum er ljósablá og ljósgráir formar liggja spjæddir um allan myndflatan. »Mamma, hatta er ein björn, og har er ein taska, og

har eitt hjarta.« Eg síggi alt fyri eitt skapini, sum hon sær; men tey hvørva eins skjótt og tey komu. Myndin verður aftur ein miskunnsamur heimur, og friður, friður, friður. Tað larmar so ræðuliga illa har úti;

men her valdar friður og eyguni kunnu hvíla í mjúkum oljuhyljum og fjarum orkukeldum.

*The silence on the floor of my house
Is all the questions and all the answers
that have been known in
the world
The sentimental furniture threatens the
space
The reflection of a sunset speaks loudly
of days*

Agnes Martin

Listaverkini hjá Guðrúni Einarsdóttir eru ikki so nógv um náttúru, sum tey eru um tilgongd og tíð, og ikki minst um sjálvt tilfarið, ið verður brúkt, -olja, bindievni, turkievni, oljulitir og lørift. Guðrún arbeiðir á uppspent lørift ímeðan tað liggur. Soleiðis savnast tilfarið, ið hon leggur á lørifti í hyljum, sum leggja seg har ein lagd náttúrliga kemur av tyngdini í oljutilfarinum, og tíðin formar strukturin á yvirflatanum.

Tað er sum um, at Guðrún letur tíðina greiða alt fyri seg, men kortini ger hon ikki tað. Tað er hon sum koyrir oljuna á løriftið og avgerð hvat lutfallið skal vera millum bindievni, turkievni, oljulit og so framvegis, og hvussu leingi tað skal liggja og torna. Hon velur eisini støddina á myndflatanum, format og stødd á rammuni. Um hon ikki er nøgd við

úrslitið eftir at tað hevur ligið í mánaðir, ella ár og tornað, strýkur hon litir á, sum broyta myndini soleiðis, at hon verður betur at hyggja at. Í veruleikanum er onki tilvildarligt í tilgongdini hjá Guðrúni. Alt er lagt til rættis, frá byrjan til enda.

Taskurnar, bjørnin og hjartað, sum Bjørt sá, eru eisini partur av upplivingini í listasavninum. Vit kunnu altíð kenna formin aftur, og sammeta hann við tað vit kenna frammanundan; men á framsýningini hjá Guðrúni ber eisini til at sleppa øllum teimum og bara uppliva kensluna av tíð og rúmd. Hóast »sentimentalu møblarnir«, (sum Agnes Martin nevnir í yrkingini omanfyri), stundum avbróta upplivingina av longsli og stríðshuga, føra málningarnir teg aftur í stilla húsið, har teir umgira teg og oysa náttúru og inspiratión útyvir teg.

Tá vit vitja listasøvn, hyggja vit ikki bara, vit geva verkinum eitt avgjørt aftursvar. Meðan vit hyggja at tí, eru vit glað ella keddi, hava frið á okkum ella eru meira hugtung. Eitt listaverk kann stimbra longsil, hjálparloysi, stríðshuga ella iðran. Spurningurin í aftursvarinum kann ikki lesast í listaverkinum. Listafólkið kann ikki hava, og fyrireikar seg heldur ikki til eitt ávíst svar. Listafólkið fylgir rætt og slætt inspiratiónini og hugsar ikki um aftursvarið. Listaverk verða ikki til við teirri ætlan. Aftursvarið er treytað av støðu hyggjarans.

Agnes Martin

Agnes Martin, 1912-2004. Kanadisk-amerikonsk listakvinna, abstrakt-ekspressionistisk.

FRAMSÝNINGIN ER
OPIN TIL 1. JUNI 2014
MÁNADAG - SUNNUDAG
KL. 11.00 - 17.00